B.Ed

Question Papers

Semester-1st

December, 2021

R

Roll No. ..... Total Pages : 7

12701/N

K–1/2111

PHILOSOPHICAL PERSPECTIVE IN EDUCATION

Paper–1101T

Semester–I

Time Allowed : 1½ Hours] [Maximum Marks : 70

Note : The candidates are required to attempt **two** questions each from Sections A and B carrying 10 marks each and the entire Section C consisting of 10 short answer type questions carrying 3 marks each.

SECTION—A

1. Explain the scope of Education. 10

2. Describe the relationship between Education and Philosophy. 10

3. Explain aims and determinants of Education with reference to Curriculum and Pedagogy. 10

4. Explain the main features of Education for character building. 10

SECTION—B

5. Explain R.N. Tagore's curriculum of Educational Philosophy. 10

6. Explain the methods and curriculum of Education according to J. Krishnamurti. 10

7. Elaborate Educational aims recommended by Education Commission (1964-1966). 10

8. Describe the significance and kinds of value. 10

SECTION—C

9. Write short notes on the following : 10×3=30

(i) Describe the aims of Education.

(ii) Meaning of Epistemology.

(iii) Meaning of Metaphysics.

(iv) Importance of Naturalism.

(v) Concept of Axiology.

(vi) Importance of Guru Nanak's educational philosophy.

(vii) Erosion of values.

(viii) Aims of Education according to NPE-1986.

(ix) Define the 'Man Making Education' according to Vivekananda.

(x) Aims of Education according to M.K. Gandhi.

PUNJABI VERSION

ਨੋਟ : ਭਾਗ A ਅਤੇ B ਹਰੇਕ ਵਿਚੋਂ ਦੋ-ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 10 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ C ਸਾਰਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਵਿਚ 10 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਲਾਜਮੀ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 3 ਅੰਕ ਹਨ।

ਭਾਗ—A

1. ਸਿਖਿਆ ਦੇ ਕਾਰਜ-ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 10

2. ਸਿਖਿਆ ਅਤੇ ਫਿਲਾਸਫੀ ਵਿੱਚ ਸੰਬੰਧਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। 10

3. ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਕੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਸਿਖਿਆ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਨਿਰਨਾਇਕਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 10

4. ਆਚਰਨ ਨਿਰਮਾਣ ਲਈ ਸਿਖਿਆ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 10

ਭਾਗ—B

. ਆਰ. ਐਨ. ਟੈਗੋਰ ਦੇ ਵਿਦਿਅਕ ਫਿਲਾਸਫੀ ਨੂੰ ਯੋਗਦਾਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 10

. ਜੇ. ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਮੂਰਤੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿਖਿਆ ਦੀਆਂ ਵਿਧੀਆਂ ਅਤੇ ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 10

. ਸਿਖਿਆ ਕਮਿਸ਼ਨ (1964-66) ਦੁਆਰਾ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਕੀਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 10

. ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਅਤੇ ਕਿਸਮਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। 10

ਭਾਗ—C

. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ 'ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ : 10×3=30

(i) ਸਿਖਿਆ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।

(ii) ਗਿਆਨ ਮੀਮਾਂਸਾ ਦੇ ਅਰਥ।

(iii) ਅਧਿਆਤਮਵਾਦ ਪਰਾਭੌਤਿਕ ਗਿਆਨ ਦੇ ਅਰਥ।

(iv) ਪ੍ਰਕਿਰਤੀਵਾਦ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ।

(v) ਮੁੱਲ-ਮੀਮਾਂਸਾ ਦੀ ਧਾਰਨਾ।

(vi) ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਵਿਦਿਅਕ ਫਿਲਾਸਫੀ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ।

(vii) ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਢਾਹ।

(viii) NPE-1986 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿਖਿਆ ਦੇ ਉਦੇਸ਼।

(ix) ਵਿਵੇਕਾਨੰਦ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ 'Man making Education' ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਬਣਾਈ ਸਿਖਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਾ ਦਿਉ।

(x) ਐਮ.ਕੇ. ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿਖਿਆਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼।

R

Roll No. ..... Total Pages : 7

12702/N

K–1/2111

PSYCHOLOGICAL PERSPECTIVE IN EDUCATION

Paper–1102T

Semester–I

Time Allowed : 1½ Hours] [Maximum Marks : 70

Note : The candidates are required to attempt **two** questions each from Sections A and B carrying 10 marks each and the entire Section C consisting of 10 short answer type questions carrying 3 marks each.

SECTION—A

1. Discuss importance of Educational Psychology with help of suitable examples. 10

2. Describe the influence of heredity and environment on Growth and Development. 5,5

3. Discuss problems of Indian adolescents with examples. 10

4. What is the role of community and different Cultures in development of adolescents? 10

SECTION—B

5. Explain the concept and implications of individual differences. 5,5

6. Discuss Thurstone's theory of Intelligence. 10

7. Define the concept and types of motivation with their Educational implications. 3,7

8. Discuss Educational programmes for learners with special needs. 10

SECTION—C

9. Answer the following questions : 10×3=30

(i) Concept of Educational psychology.

(ii) Principle of growth and development.

(iii) Characteristics of emotional development of adolescents.

(iv) Role of mass-media in development of adolescents.

(v) Causes of inter-individual differences.

(vi) Technique of motivation.

(vii) Limitations of intelligence test.

(viii) Spearman's theory of learning.

(ix) Intrinsic motivation.

(x) Creative children.

PUNJABI VERSION

ਨੋਟ : ਭਾਗ A ਅਤੇ B ਦਰੇਕ ਵਿਚੋਂ ਦੋ-ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ ਅਤੇ ਦਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 10 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ C ਸਾਰਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਵਿਚ 10 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ ਅਤੇ ਦਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 1 ਅੰਕ ਹਨ।

ਭਾਗ—A

1. ਚੁਣਵੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਵਿਦਿਅਕ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 10

2. ਵਾਧੇ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ 'ਤੇ ਵਿਰਾਸਤ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। 5,5

3. ਭਾਰਤੀ ਗਭਰੇਟਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੀ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਸਹਿਤ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 10

4. ਗਭਰੇਟਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਭਿਆਚਾਰਾਂ ਦੀ ਕੀ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ? 5,5

ਭਾਗ—B

. ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਵਖਰੇਵਿਆਂ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਅਤੇ ਅੜਚਣਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 5,5

. ਥਰਸਟੋਨ ਦੇ ਬੁੱਧੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 10

7. ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਅਤੇ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਦਿਅਕ ਅੜਚਣਾਂ ਸਹਿਤ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਾ ਦਿਉ। 3,7

8. ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲੋੜਾਂ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਵਿਦਿਅਕ ਪ੍ਰੋਗ੍ਰਾਮਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 10

ਭਾਗ—C

9. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ 'ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ : 10×3=30

(i) ਵਿਦਿਅਕ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਧਾਰਨਾ।

(ii) ਵਾਧੇ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ।

(iii) ਗਭਰੇਟਾਂ ਦੇ ਭਾਵਾਤਮਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ।

(iv) ਗਭਰੇਟਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ 'ਜਨ-ਮੀਡੀਆ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ'।

(v) ਅੰਤਰ-ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਵਖਰੇਵਿਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨ।

(vi) ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ।

(vii) ਬੁੱਧੀ ਟੈਸਟ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ।

(viii) ਸਪੀਅਰਮੈਨ ਦਾ ਸਿੱਖਣ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ।

(ix) ਅੰਤਰੀਵ ਪ੍ਰੇਰਨਾ।

(x) ਸਿਰਜਣਸ਼ੀਲ ਬੱਚੇ।

PC–12703/NB

K–1/2111

TEACHING LEARNING PROCESS

Paper–1103T

(Semester–I)

Time : Three Hours] [Maximum Marks : 70

Note : Attempt *two* questions each from Section A & B carrying 10 marks each and the entire Section C consisting of 10 short answer type questions carrying 3 marks each.

SECTION—A

I. Discuss characteristics and principles of teaching. 5+5=10

II. Explain constructivism with the help of examples. 10

III. What do you mean by academic learning? Also discuss integrated and thematic planning. 5+5=10

IV. Explore the relationship between teaching and learning. 10

SECTION—B

V. Describe concept and implications of learning styles for classroom environment. 3+7=10

VI. Discuss teaching styles and their implications with the help of examples. 5×2=10

VII. Explain planning spaces for learning. Also give need for organization of learning environment. 5×2=10

VIII. Discuss teaching concepts through discovery and exposition with examples. 5×2=10

SECTION—C

(Compulsory Question)

IX. Write notes on the following : 10×3=30

1. Nature of teaching.
2. Maxims of teaching.
3. Learning process.
4. Objectives of teaching for academic learning.
5. Behaviourism.
6. Meaning of teaching styles.
7. Learning environment.
8. Flexible and creative planning.
9. Classroom environment.
10. Diverse classrooms.

PUNJABI VERSION

ਨੋਟ : ਭਾਗ A ਅਤੇ B ਵਿਚੋਂ ਦੋ-ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 10 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ C ਸਾਰਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਵਿਚ 10 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 3-3 ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਹਨ।

ਭਾਗ—A

I. ਅਧਿਆਪਨ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 5+5=10

II. ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਰਚਨਾਤਮਿਕਵਾਦ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 10

III. ਅਕਾਦਮਿਕ ਸਿਖਿਆ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਗਤ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਦੀ ਵੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 5+5=10

IV. ਅਧਿਆਪਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖਣ ਵਿਚ ਸਬੰਧਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ-ਪੜਤਾਲ ਕਰੋ। 10

ਭਾਗ—B

V. ਕਲਾਸਰੂਮ ਵਾਤਾਵਰਨ ਲਈ ਸਿੱਖਣ ਸ਼ੈਲੀਆਂ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਅਤੇ ਅੜਚਣਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। 3+7=10

VI. ਅਧਿਆਪਨ ਸ਼ੈਲੀਆਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਅੜਚਣਾਂ ਦੀ, ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 5+5=10

VII. ਸਿੱਖਣ ਲਈ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਵਿਸਤਾਰਾਂ (spaces) ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। ਸਿੱਖਣ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੇ ਸੰਗਠਨ ਲਈ ਲੋੜ ਬਾਰੇ ਵੀ ਲਿਖੋ। 5+5=10

VIII. ਖੋਜ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਤੁਤੀਕਰਨ (exposition) ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਆਪਨ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਦੀ, ਉਦਾਹਰਨਾਂ ਸਹਿਤ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 5+5=10

ਭਾਗ—C

(ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ)

IX. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ 'ਤੇ ਨੋਟ ਲਿਖੋ :

1. ਅਧਿਆਪਨ ਦਾ ਸਰੂਪ।
2. ਅਧਿਆਪਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ।
3. ਸਿੱਖਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ।
4. ਅਕਾਦਮਿਕ ਸਿਖਿਆ ਲਈ ਅਧਿਆਪਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ।
5. ਵਿਵਹਾਰਵਾਦ।
6. ਅਧਿਆਪਨ ਸ਼ੈਲੀਆਂ ਦੇ ਅਰਥ।
7. ਸਿੱਖਣ ਵਾਤਾਵਰਨ।
8. ਲਚਕਦਾਰ ਅਤੇ ਰਚਨਾਤਮਿਕ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ।
9. ਕਲਾਸਰੂਮ ਵਾਤਾਵਰਨ।
10. ਬਹੁਭਾਂਤੀ ਕਲਾਸਰੂਮ। 10×3=30

II

Roll No. .....

Total Pages : 4

12725/N

K–1/2111

LIBRARY RESOURCES AND ART IN EDUCATION

Paper–1106T

Semester–I

Time Allowed : 1½ Hours] [Maximum Marks : 35

Note : The candidates are required to attempt one question each from Sections A and B carrying 10 marks each and the entire Section C consisting of 5 short answer type questions carrying 3 marks each.

SECTION—A

1. Define the Library. Describe the objectives of library in detail. 3,7

What is Library management? Describe its functions. 2,8

SECTION—B

Define the Art. Describe the significance at secondary level of School Education. 2,8

Discuss the importance of Art in Child development. 10

SECTION—C

Answer the following questions : 5×3=15

(i) Importance of Library.

(ii) Types of Books.

(iii) Important of Exhibitions.

(iv) Meaning of Aesthetics.

(v) Objectives of Arts in Education.

PUNJABI VERSION

ਨੋਟ : ਭਾਗ A ਅਤੇ B ਹਰੇਕ ਵਿਚੋਂ **ਇੱਕ-ਇੱਕ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 10 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ C ਸਾਰਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਵਿਚ 5 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਲਾਜਮੀ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 3 ਅੰਕ ਹਨ।

ਭਾਗ—A

1. ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਾ ਦਿਉ। ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। 3,7

2. ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀ ਹੈ? ਇਸ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। 2,8

ਭਾਗ—B

3. ਕਲਾ ਦੀ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਾ ਦਿਉ। ਸਕੂਲ ਸਿਖਿਆ ਦੇ ਸੈਕੰਡਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। 2,8

4. ਬਾਲ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਕਲਾ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 10

ਭਾਗ—C

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦਿਓ: 5×3=15

(i) ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ।

(ii) ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ।

(iii) ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀਆਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ।

(iv) ਸੁਹਜ ਗਿਆਨ ਦੇ ਅਰਥ।

(v) ਸਿਖਿਆ ਵਿੱਚ ਆਰਟਸ ਦੇ ਉਦੇਸ਼।

R

Roll No. ..... Total Pages : 4

12726/N

K–1/2111

EXPERIENTIAL LEARNING

Paper–1107T

Semester–I

Time Allowed : 1½ Hours] [Maximum Marks : 35

Note : The candidates are required to attempt **one** question each from Sections A and B carrying 10 marks each and the entire Section C consisting of 5 short answer type questions carrying 3 marks each.

SECTION—A

1. Define the concept and principles of Experiential learning. 5,5

2. Discuss contemporary relevance of Nai Talim and Work Education with examples. 5,5

SECTION—B

3. Discuss reflections of Education for life and through life in Curriculum. 5,5

4. Explain the relevance of Curriculum content with the help of suitable examples. 10

SECTION—C

5. Write notes on the following : 5×3=15

(i) Importance of Experiential learning.

(ii) Parental engagement.

(iii) Role of Head masters for Community.

(iv) Technology availability inequality.

(v) Energy crisis.

PUNJABI VERSION

ਨੋਟ : ਭਾਗ A ਅਤੇ B ਹਰੇਕ ਵਿਚੋਂ **ਇਕ-ਇਕ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 10 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ C ਸਾਰਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਵਿਚ 5 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 3 ਅੰਕ ਹਨ।

ਭਾਗ—A

1. ਪ੍ਰਯੋਗਾਤਮਿਕ ਸਿਖਿਆ ਦੀਆਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ ਦਿਉ। 5,5

2. ਨਈ ਤਾਮੀਲ ਅਤੇ ਵਰਕ ਸਿਖਿਆ ਦੀ ਸਮਕਾਲੀਨ ਸੰਬੱਧਤਾ ਦੀ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਸਹਿਤ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 5,5

ਭਾਗ—B

3. ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਜੀਵਨ ਲਈ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਦੁਆਰਾ ਸਿਖਿਆ ਦੇ ਪ੍ਰਤਿਬਿੰਬਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 5,5

4. ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ ਦੀ ਸੰਬੰਧਤਾ ਦੀ ਢੁਕਵੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 10

ਭਾਗ—C

5. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ 'ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ : 5×3=15

(i) ਪ੍ਰਯੋਗਾਤਮਿਕ ਸਿਖਿਆ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ।

(ii) ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਦੀ ਸਮੂਲੀਅਤ।

(iii) ਸਮੁਦਾਇ ਲਈ ਮੁੱਖ ਅਧਿਆਪਕਾ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ।

(iv) ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਉਪਲੱਭਤੀ ਅਸਮਾਨਤਾ।

(v) ਊਰਜਾ ਸੰਕਟ।

R

Roll No. .....

Total Pages : 4

12716/N

K–1/2111

TEACHING OF ECONOMICS

Paper–1104 & 1105

Option–(xiii)

Semester–I

Time Allowed : 1½ Hours] [Maximum Marks : 35

Note : The candidates are required to attempt **one** question each from Sections A and B carrying 10 marks each and the entire Section C consisting of 5 short answer type questions carrying 3 marks each.

SECTION—A

1. Explain the importance of Economics and its relationship with other subjects. 10

2. Describe the different approaches to Curriculum design of Economics. 10

SECTION—B

3. Explain the types of Economics text books and its qualities. 10

4. Explain the qualities of Teachers with respect to Economics. 10

SECTION—C

5. Write short notes on the following : 5×3=15

(i) Importance of Eeminar in Economics.

(ii) Concept of Sustainable development.

(iii) Difference between Syllabus and Curriculum.

(iv) Trend analysis in Economic growth.

(v) Importance of Wall magazine.

PUNJABI VERSION

ਨੋਟ : ਭਾਗ A ਅਤੇ B ਹਰੇਕ ਵਿਚੋਂ **ਇਕ-ਇਕ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 10 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ C ਸਾਰਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਵਿਚ 5 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਲਾਜਮੀ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 3 ਅੰਕ ਹਨ।

ਭਾਗ—A

1. ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਨਾਲ ਇਸ ਦੇ ਸੰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 10

2. ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਡਿਜਾਈਨ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। 10

ਭਾਗ—B

3. ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ ਪਾਠ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 10

4. ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 10

ਭਾਗ—C

3. ਦੇਹ ਤਿੰਨਆਂ ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ : $5 \times 3 = 15$

(i) ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿੱਚ ਸੈਮੀਨਾਰ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ।

(ii) ਲਿੰਗਤਰ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਧਾਰਨਾ।

(iii) ਸਿਲੇਬਸ ਅਤੇ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ।

(iv) ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਤੁਲਾਣ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ।

(v) ਦੀਵਾਰ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ।

2211/2/2/2/2/2/2/2/2,710

R

Roll No. .....

Total Pages : 4

12719/N

E–1/2111

TEACHING OF HISTORY

Paper–1104 & 1105T

Option–(xvi)

Semester–I

Time Allowed : 1½ Hours] [Maximum Marks : 35

Note : The candidates are required to attempt **one** question each from Sections A and B carrying 10 marks each and the entire Section C consisting of 5 short answer type questions carrying 3 marks each.

SECTION—A

1. Discuss the objectives and scope of History in detail. 5,5

Discuss the role of History teacher for use and development of History. 10

SECTION—B

Discuss the importance and qualities of History Text Book. 5,5

What is Lesson planning? Discuss its need and importance. 2,8

SECTION—C

Write short notes on the following : 5×3=15

(i) Relationship of History with Economics.

(ii) Use of conference and workshops.

(iii) Meaning of Curriculum.

(iv) Classification of Instructional objectives.

(v) Throw light on cultural aspects to be kept in mind while designing Curriculum.

PUNJABI VERSION

ਨੋਟ : ਭਾਗ A ਅਤੇ B ਵਰਤੋਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ-ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 10 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ C ਲਾਜ਼ਮੀ ਕਰੋ। ਇਸ ਵਿਚ 5 ਸੰਖਿਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਆਉਣਗੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 2 ਅੰਕ ਹਨ।

ਭਾਗ—A

1. ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਜ-ਖੇਤਰ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 5,5

2. ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਇਤਿਹਾਸ ਅਧਿਆਪਕ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 10

ਭਾਗ—B

1. ਇਤਿਹਾਸ ਪਾਠ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਅਤੇ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 5,5

2. ਪਾਠ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਕੀ ਹੈ? ਇਸ ਦੀ ਲੋੜ ਅਤੇ ਮਹੱਤਤਾ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 2,8

ਭਾਗ—C

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ: $5 \times 3 = 15$

(i) ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ।

(ii) ਕਾਨਫਰੰਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਵਰਕਸਾਪਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ।

(iii) ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਦੇ ਅਰਥ।

(iv) ਸਿਖਿਆ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਵਰਗੀਕਰਨ।

(v) ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰਖੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪਹਿਲੂਆਂ 'ਤੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪਾਉ।

K

Roll No. ..... Total Pages : 4

12718/N

K-1/2111

TEACHING OF POLITICAL SCIENCE

Paper–1104 & 1105T

Option–(xv)

Semester–I

Time Allowed : 1½ Hours] [Maximum Marks : 35

Note : The candidates are required to attempt **one** question each from Sections A and B carrying 10 marks each and the entire Section C consisting of 5 short answer type questions carrying 3 marks each.

SECTION—A

1. Discuss objectives and scope of Political Science in detail. 5,5

Which method of teaching Political Science is the best according to you and why? 10

SECTION—B

Discuss importance and qualities of Political Science text book. 5,5

What is Audio-visual aid? Explain its different types. 2,8

SECTION—C

Write short notes on the following : 3×5=15

(i) Relationship of Political Science with Science.

(ii) Meaning of Curriculum.

(iii) Need of Professional growth of teacher.

(iv) Criteria of selection of Audio-visual aid.

(v) Meaning and definition of Political Science.

PUNJABI VERSION

ਨੋਟ : ਭਾਗ A ਅਤੇ B ਹਰੇਕ ਵਿਚੋਂ ਦੋ-ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 10 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ C ਸਾਰਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਵਿਚ 5 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਲਾਜਮੀ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 3 ਅੰਕ ਹਨ।

ਭਾਗ—A

1. ਰਾਜਨੀਤੀ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਜ-ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿਚ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 5,5

2. ਤੁਹਾਡੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਜਨੀਤੀ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਅਧਿਆਪਨ ਦੀ ਕਿਹੜੀ ਵਿਧੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆਂ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਉਂ? 10

ਭਾਗ—B

. ਰਾਜਨੀਤੀ ਸ਼ਾਸਤਰ ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਅਤੇ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 5,5

. ਦੇਖਣ ਸੁਣਨ ਸਹਾਇਕ ਸਮਗਰੀ ਕੀ ਹੈ? ਇਸ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 2,8

ਭਾਗ—C

ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ 'ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ: $5\times3=15$

(i) ਰਾਜਨੀਤੀ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦਾ ਵਿਗਿਆਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ।

(ii) ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਦਾ ਅਰਥ।

(iii) ਅਧਿਆਪਕ ਦੇ ਪੇਸ਼ਾਵਰ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਲੋੜ।

(iv) ਦੇਖਣ ਸੁਣਨ ਸਹਾਇਕ ਸਮਗਰੀ ਦੀ ਚੋਣ ਦਾ ਮਾਪ-ਦੰਡ।

(v) ਰਾਜਨੀਤੀ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦਾ ਅਰਥ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਾ।

PC–12715/N

K–1/2111

TEACHING OF SOCIAL STUDIES

Paper–1104 & 1105T

Opt. (xii)

(Semester–I)

Time : $1\frac{1}{2}$ Hours] [Maximum Marks : 35

Note : Attempt *one* question each from Section A & B carrying 10 marks each and the entire Section C consisting of 5 short answer type questions carrying 3 marks each.

SECTION—A

I. Discuss nature and scope of Social Studies. 3+7=10

II. Describe concept, need and importance of instructional planning. 3+3+4=10

SECTION—B

III. Discuss need and importance of Social Studies room. 5+5=10

IV. Elaborate role of Social Studies teacher. 10

SECTION—C

(Compulsory Question)

V. Write notes on the following :

1. Integrated curricular approach to teaching of Social Studies.
2. Objectives of teaching Social Studies.
3. Importance of Social Studies text-book.
4. Interactive boards.
5. Importance of Audiovisual aids. 5×3=15

PUNJABI VERSION

ਨੋਟ : ਭਾਗ A ਅਤੇ B ਵਿਚੋਂ *ਇੱਕ-ਇੱਕ* ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 10 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ C ਸਾਰਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਵਿਚ 5 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 3-3 ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਹਨ।

ਭਾਗ—A

I. ਸਮਾਜਿਕ ਅਧਿਅਨ ਦੇ ਸਰੂਪ ਅਤੇ ਕਾਰਜ-ਖੇਤਰ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 3+7=10

II. ਸਿੱਖਿਆ ਸਬੰਧੀ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਦੀ ਧਾਰਨਾ, ਲੋੜ ਅਤੇ ਮਹੱਤਤਾ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। 3+3+4=10

ਭਾਗ—B

III. ਸਮਾਜਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਕਮਰੇ ਦੀ ਲੋੜ ਅਤੇ ਮਹੱਤਤਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 5+5=10

IV. ਸਮਾਜਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਅਧਿਆਪਕ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 10

ਭਾਗ—C

(ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ)

V. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ 'ਤੇ ਨੋਟ ਲਿਖੋ :

1. ਸਮਾਜਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਅਧਿਆਪਨ ਦਾ ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ।

2. ਸਮਾਜਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਅਧਿਆਪਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼।

3. ਸਮਾਜਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ।

4. ਪ੍ਰਸਪਰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ੀਲ ਬੋਰਡ।

5. ਦੇਖਣ ਸੁਣਨ ਸਹਾਇਕ ਸਮਗਰੀ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ।

5×3=15

CS

Total Pages : 3

oll No. .....

12705/N

K-1/2111

TEACHING OF PUNJABI

Paper–1104 & 1105T

Option–(ii)

Semester–I

Time Allowed : 1½ Hours] [Maximum Marks : 35

ਨੋਟ : ਭਾਗ A ਅਤੇ B ਹਰੇਕ ਵਿਚੋਂ **ਇੱਕ-ਇੱਕ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 10 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ C ਸਾਰਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਵਿਚ 5 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਲਾਜਮੀ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 3 ਅੰਕ ਹਨ।

ਭਾਗ—A

1. ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਉੱਤਪਤੀ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦਾ ਵਿਵੇਚਨ ਕਰੋ। ਇਹਨਾਂ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਨੰਣਯੋਗ ਸਿਧਾਂਤ ਕਿਹੜਾ ਹੈ? ਦਲੀਲ ਦਿਓ। 10

[P. T. O.

ਉਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ? ਵਿਦਵਾਨ ਤਬਦੀਲੀ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਮਾਤ ਭਾਸ਼ਾ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਕੀ ਉਦੇਸ਼ ਹਨ? 10

ਭਾਗ—B

3. "ਅਜੋਕੇ ਉਚਾਰਨ ਵਿਧਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਸਿੱਖਿਅ ਪ੍ਰਸੰਗ 'ਚ ਇਕ ਛੋਹੀ ਸੱਟ ਹੈ?" ਇਕ ਅਧਿਆਪਕ ਦੇ ਰੋਲ ਦੇ ਤੁਸੀਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਉਚਾਰਨ ਨੂੰ ਸੁੱਧ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀ-ਕੀ ਜਤਨ ਕਰੋਗੇ? 10

4. ਸੁਧਰ ਪੜ੍ਹਾਈ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਜਮਾਤ ਵਿਚ ਸੁਧਰ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਵਿਧੀ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਪੂਰਵਕ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। 10

ਭਾਗ—C

5. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ 'ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ : $5 \times 3 = 15$

(i) ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿੱਪੀ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

(ii) ਅਜੋਕੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕੋਈ ਚਾਰ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦੱਸੋ।

(iii) ਕਾਮਾ ਨਿਓਮਿਆ ਵਿਚ 'ਸੁਫ਼ਲ ਸਮਾਜਕ' ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

(iv) ਸੁਖਮ ਵਾਚਨ ਅਤੇ ਸਥੂਲ ਵਾਚਨ ਵਿਚ ਅੰਤਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ।

(v) ਲਿਖਣ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕੀ ਉਦੇਸ਼ ਹਨ?

Total No. of Pages : 1

PC 12706-N

K-1/2111

TEACHING OF HINDI—1104 & 1105 'F Opt.-(iii)

Nemester—I

Allowed : 1½ Hours] [Maximum Marks : 35

नोट—प्रश्न-पत्र के पहले तथा दूसरे भाग में से एक-एक प्रश्न का उत्तर देना अनिवार्य है। प्रत्येक प्रश्न के **10** अंक हैं। प्रश्न-पत्र का तीसरा भाग अनिवार्य है, कुल पाँच प्रश्नों के **15** अंक हैं। प्रत्येक प्रश्न के **3** अंक हैं।

भाग—क

(क) सी.ए. 1992 में भाषाओं की स्थिति का वर्णन करें।

(ख) बाक एवं शिक्षार्थी के सम्बन्ध में 'भाषा' क्या भूमिका निभाती है ? उल्लेख करें।

भाग—ख

(क) द्वितीय भाषा के रूप में हिंदी भाषा शिक्षण का महत्व बताते हुए, हिंदी शिक्षण के उद्देश्यों का उल्लेख करें।

(ख) भाषा शिक्षण व अधिगम में अध्यापक एवं विद्यार्थियों के समक्ष आने वाली चुनौतियों का उल्लेख करें। अध्यापक के रूप में आप इन चुनौतियों का किस प्रकार सामना करेंगे ? वर्णन करें।

भाग—ग

सभी प्रश्न अनिवार्य हैं :—

(क) भाषा का महत्व अपने शब्दों में लिखें

(ख) प्रादेशिक भाषा शिक्षा का माध्यम के पक्ष में तर्क प्रस्तुत करें।

(ग) भाषा सम्बन्धी त्रि-भाषीय फार्मूला पर टिप्पणी लिखें।

(घ) प्राकृतिक प्रणाली का वर्णन करें।

(ङ) भाषा शिक्षण पर विद्यार्थी का मानसिक एवं बौद्धिक विकास निर्भर है। उल्लेख करें।

Roll No. .....

Total No. of Pages : 1

PC 12706-N

K-1/2111

TEACHING OF HINDI—1104 & 1105 T Opt.-(iii)

Semester—I

Time Allowed : 1½ Hours] [Maximum Marks : 35

निर्देश :— प्रश्न-पत्र के पहले तथा दूसरे भाग में से **एक-एक** प्रश्न का उत्तर देना अनिवार्य है। प्रत्येक प्रश्न के **10** अंक हैं। प्रश्न-पत्र का तीसरा भाग अनिवार्य है, कुल **पाँच** प्रश्नों के **15** अंक हैं। प्रत्येक प्रश्न के **3** अंक हैं।

भाग—क

I. पी.ओ.ए. 1992 में भाषाओं की स्थिति का वर्णन करें।

II. शिक्षक एवं शिक्षार्थी के सम्बन्ध में 'भाषा' क्या भूमिका निभाती है ? उल्लेख करें।

भाग—ख

III. राष्ट्रभाषा के रूप में हिंदी भाषा शिक्षण का महत्व दर्शाते हुए हिंदी शिक्षण के उद्देश्यों का उल्लेख करें।

IV. हिंदी भाषा शिक्षण व अधिगम में अध्यापक एवं विद्यार्थियों के समक्ष आने वाली चुनौतियों का उल्लेख करें। अध्यापक के रूप में आप इन चुनौतियों का किस प्रकार समाधान करेंगे ? वर्णन करें।

भाग—ग

V. सभी प्रश्न अनिवार्य हैं :—

(1) भाषा का महत्व अपने शब्दों में लिखें

(2) प्रादेशिक भाषा शिक्षा का माध्यम के पक्ष में तर्क प्रस्तुत करें।

(3) भाषा सम्बन्धी त्रि-भाषीय फ़ार्मूला पर टिप्पणी लिखें।

(4) प्राकृतिक प्रणाली का वर्णन करें।

(5) भाषा शिक्षण पर विद्यार्थी का मानसिक एवं बौद्धिक विकास निर्भर है। उल्लेख करें।

ll No. .....

Total No. of Pages : 2

PC 12709-N

K-1/2111

TEACHING OF SCIENCE—1104 &1105T Opt. (vi)

Semester- I

e Allowed : 1½ Hour] [Maximum Marks : 35

e :- Attempt *one* question each from Sections A& B carrying 10 marks each. Section C is compulsory, comprising of *five* questions of 3 marks each.

SECTION—A

Discuss the meaning, nature and scope of science. 3,3,4

What is meant by learner-centered curriculum in science ? What are the principles that govern it ? 4,6

SECTION—B

"As is the text-book, so is the teaching and learning". Commenting on the above statement explain the qualities of a good science text book. 10

What key principles considerations guide the use of ICT in science education ? In what ways you may integrate ICT in your lessons ? 5,5

SECTION—C

(Compulsory)

Write short notes on the following :-

(i) Science as an integrated area of study

(ii) Guidelines for conducting pedagogical analysis

(iii) Characteristics of integrated approach to curriculum construction

(iv) Need of science textbooks for teachers and students

(v) Importance of teaching aids in science teaching. 5×3=15

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ: ਪਰੀਖਿਆਰਥੀ ਭਾਗ ਓ ਅਤੇ ਅ ਹਰੇਕ ਵਿਚੋਂ **ਇੱਕ-ਇੱਕ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨ, ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 10 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ ਏ ਵਿਚਲੇ ਸਾਰੇ 5 ਸੰਖੇਪ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ, ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 3 ਅੰਕ ਹਨ।

ਭਾਗ—ਓ

1. ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਅਰਥ, ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਕਾਰਜ-ਖੇਤਰ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 3,3,4

2. ਵਿਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਆਰਥੀ ਕੇਂਦਰਿਤ ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਇਸਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੇਮ ਕਿਹੜੇ ਹਨ ? ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ। 4,6

ਭਾਗ—ਅ

3. 'ਜਿਹੋ ਜਿਹੀ ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਹੋ ਜਿਹਾ ਅਧਿਆਪਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।' ਇਸ ਕਥਨ ਉੱਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦਿਆਂ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਇੱਕ ਚੰਗੀ ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 10

4. ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ICT ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸੰਬੰਧੀ ਮੁਖ ਨੇਮਾਂ ਅਤੇ ਮਾਰਗ-ਦਰਸ਼ਨੀ ਮਨੋਰਥਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਓ। ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪਾਠਾਂ ਦੀ ਵਿਉਂਤ ਵਿੱਚ ICT ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸਮਿਲਤ ਕਰੋਗੇ ? 5,5

ਭਾਗ—ਏ

(ਲਾਜ਼ਮੀ)

5. ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ :

(i) ਵਿਗਿਆਨ ਨੂੰ ਅਧਿਐਨ ਦੇ ਇੱਕ ਸੰਜੁਗਤ ਖੇਤਰ ਵਜੋਂ ਵਿਚਾਰੋ।

(ii) ਅਧਿਆਪਨ-ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦੇ ਆਯੋਜਨ ਸੰਬੰਧੀ ਮਾਰਗ-ਦਰਸ਼ਨ ਦਰਜ ਕਰੋ।

(iii) ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿੱਚ ਸੰਜੁਗਤ ਪਹੁੰਚ ਦੇ ਲੱਛਣ ਵਿਚਾਰੋ।

(iv) ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀਆਂ ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਵਿਚਾਰੋ।

(v) ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਅਧਿਆਪਨ ਵਿੱਚ ਅਧਿਆਪਨੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਦਰਜ ਕਰੋ। 5×3=15

TCS

Roll No. .....

Total Pages : 4

12714/N

K–1/2111

TEACHING OF COMMERCE

Paper–1104 & 1105 T

Option–(xi)

Semester–I

Time Allowed : 1½ Hours] [Maximum Marks : 35

Note : The candidates are required to attempt **one** question each from Sections A and B carrying 10 marks each and the entire Section C consisting of 5 short answer type questions carrying 3 marks each.

SECTION—A

1. What are the different approaches to Curriculum Development ? Discuss in detail. 10

2. Critically appraise the curriculum of accountancy at Senior Secondary Level (School). 10

SECTION—B

3. What are the essential qualities of a good Commerce text-book ? What factors should be kept in mind for selecting a text-book for Class XI ? 5,5

4. Describe the various types of Non-projected Teaching aids that you will use in teaching Commerce. 10

SECTION—C

5. Write short notes on the following : 5×3=15

(i) Scope of Commerce.

(ii) How can a Teacher develop his Professional competence ?

(iii) Correlate Commerce with Economics.

(iv) Practice set.

(v) Co-curriculum activities.

PUNJABI VERSION

ਨੋਟ : ਭਾਗ A ਅਤੇ B ਹਰੇਕ ਵਿਚੋਂ **ਇਕ-ਇਕ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 10 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ C ਸਾਰਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਵਿਚ 5 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਲਾਜਮੀ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 3 ਅੰਕ ਹਨ।

ਭਾਗ—A

1. ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਕਿਹੜੇ ਹਨ? ਵਿਸਥਾਰ ਵਿਚ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 10

2. ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਪੱਧਰ (ਸਕੂਲ) 'ਤੇ ਲੇਖਾਕਾਰੀ (Accountancy) ਦੇ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਦਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਿਕ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰੋ। 10

ਭਾਗ—B

3. ਇਕ ਚੰਗੀ ਕਮਰਸ ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਜਰੂਰੀ ਗੁਣ ਕਿਹੜੇ ਹਨ? ਕਲਾਸ XI ਲਈ ਇਕ ਪਾਠ-ਪੁਸ਼ਤਕ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹੜੇ ਤੱਤਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ? 5,5

4. ਨਾਨ-ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਡ ਅਧਿਆਪਨ ਸਹਾਇਕ ਸਮਗਰੀ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ ਜਿਹੜੀਆਂ ਤੁਸੀਂ ਕਮਰਸ ਦੇ ਅਧਿਆਪਨ ਵਿਚ ਵਰਤੋਗੇ। 10

ਭਾਗ—C

5. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ 'ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ : 5×3=15

(i) ਕਮਰਸ ਦਾ ਕਾਰਜ-ਖੇਤਰ।

(ii) ਇਕ ਅਧਿਆਪਕ ਆਪਣੀ ਪੇਸ਼ਾਵਰ ਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ?

(iii) ਕਮਰਸ ਦਾ ਅਰਥ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਨਾਲ ਸਹਿ-ਸੰਬੰਧ।

(iv) ਅਭਿਆਸ ਸੈਟ।

(v) ਸਹਿ-ਵਿਦਿਅਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ।

R

Roll No. ..... Total Pages : 4

12722/N

K–1/2111

TEACHING OF FINE ARTS

Paper–1104 & 1105T

Option–(xix)

Semester–I

Time Allowed : 1½ Hours] [Maximum Marks : 35

Note : The candidates are required to attempt **one** question each from Sections A and B carrying 10 marks each and the entire Section C consisting of 5 short answer type questions carrying 3 marks each.

SECTION—A

1. Elaborate on the concept and scope of Fine Arts and the importance of Art in Life and Education. 10

2. Discuss the elements of Art. 10

SECTION—B

3. Write about the importance of Art Exhibition and Competition in encouraging creative expression among students. 10

4. Discuss the principles of Curriculum construction at Secondary level. 10

SECTION—C

5. Write short notes on the following : 5×3=15

(i) Aims of Teaching Art.

(ii) Balance.

(iii) Qualities of an Art teacher.

(iv) Importance of Art Room.

(v) Rupabheda.

PUNJABI VERSION

ਨੋਟ : ਭਾਗ A ਅਤੇ B ਹਰੇਕ ਵਿਚੋਂ **ਇੱਕ-ਇੱਕ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 10 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ C ਸਾਰਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਵਿਚ 5 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 3 ਅੰਕ ਹਨ।

ਭਾਗ—A

1. ਕੋਮਲ ਕਲਾਂਵਾਂ (Fine Arts) ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਅਤੇ ਕਾਰਜ-ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਆਰਟ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 10

2. ਆਰਟ ਦੇ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 10

ਭਾਗ—B

3. ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਿਰਜਣਸ਼ੀਲ ਪ੍ਰਗਟਾਅ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕਲਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਅਤੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ। 10

4. ਸੈਕੰਡਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਨਿਰਮਾਣ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 10

ਭਾਗ—C

ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ 'ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ : 5×3=15

(i) ਆਰਟ ਅਧਿਆਪਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼।

(ii) ਸੰਤੁਲਨ।

(iii) ਇਕ ਆਰਟ ਅਧਿਆਪਕ ਦੇ ਗੁਣ।

(iv) ਆਰਟ ਕਮਰੇ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ।

(v) ਰੂਪਭੇਦ।

oll No. .....

Total No. of Pages : 2

PC 12712-N

K-1/2111

TEACHING OF MATHEMATICS—1104 & 1105T Opt. (ix)

Semester- I

me Allowed : 1½ Hour]

[Maximum Marks : 35

ote :- The candidates are required to attempt *one* question each from Sections A & B carrying 10 marks each and the entire Section C consisting of *five* short answer type questions carrying 3 marks each.

SECTION—A

Define mathematics. What is the importance of teaching mathematics at the secondary school stage ?

Briefly describe the life history and contribution of Ramanujan in the field of Mathematics.

SECTION—B

What do you mean by term objectives ? Give any four objectives related to any topic of mathematics of you own choice and also express them in terms of behavioural changes.

Discuss the Pedagogical Analysis of the topic "Mean, Median and Mode" in terms of identification of concepts, objective, activities and experiment; and evaluation technique.

SECTION—C

Write short notes on the following :-

(i) Difference between Assumptions and Postulates.

(ii) Need and significance of metric system.

(iii) What do you mean by instructional objectives ?

(iv) Aims of mathematics.

(v) Bloom's Affective domain.

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ: ਪਰੀਖਿਆਰਥੀ ਭਾਗ ੳ ਅਤੇ ਅ ਹਰੇਕ ਵਿਚੋਂ **ਇੱਕ-ਇੱਕ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨ, ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 10 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ ਏ ਵਿਚਲੇ ਸਾਰੇ 5 ਸੰਖੇਪ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ, ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 3 ਅੰਕ ਹਨ।

ਭਾਗ—ੳ

1. ਗਣਿਤ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ। ਸਕੂਲ ਦੀ ਸੈਕੰਡਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਗਣਿਤ ਦੇ ਅਧਿਆਪਨ ਦਾ ਕੀ ਮਹੱਤਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ?
2. ਗਣਿਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ, ਰਾਮਾਨੁਜਨ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਅਤੇ ਗਣਿਤ ਪ੍ਰਤੀ ਉਸ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਦੀ ਸੰਖੇਪ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਭਾਗ—ਅ

3. ਮਨੋਰਥਾਂ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਗਣਿਤ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਆਪਣੀ ਚੋਣ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇ ਸੰਬੰਧੀ ਚਾਰ ਮਨੋਰਥ ਵਿਚਾਰੋ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਨਵੀ ਵਿਹਾਰ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦੇ ਪਖੋਂ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
4. ਸੰਕਲਪਾਂ, ਮਨੋਰਥਾਂ, ਕਾਰਜਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਯੋਗਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ 'ਮੱਧਮਾਨ, ਮਧਿਕਾ ਅਤੇ ਬਹੁਲਿਕਾ' ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਦਾ ਅਧਿਆਪਨ-ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਵਿਚਾਰੋ ਅਤੇ ਮੁਲਾਂਕਣੀ ਤਕਨੀਕ ਬਾਰੇ ਵੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਭਾਗ—ਏ

5. ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ :
   (i) ਪੂਰਵਧਾਰਣਾਵਾਂ ਅਤੇ ਆਧਾਰ-ਤੱਤਾਂ ਵਿਚਲਾ ਅੰਤਰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ।
   (ii) ਮੀਟਰਿਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਲੋੜ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਵਿਚਾਰੋ।
   (iii) ਅਧਿਆਪਨੀ ਮਨੋਰਥਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਦਰਜ ਕਰੋ।
   (iv) ਗਣਿਤ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਕੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ?
   (v) ਬਲੂਮ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚਾਰੋ।

301-303, Ansal Chamber - II, 6, Bhikaji Cama Place

R

Roll No. ..... Total Pages : 3

12704/N

K-1/2111

TEACHING OF ENGLISH

Paper–1104 & 1105T

Option–(i)

Semester–I

Time Allowed : 1½ Hours] [Maximum Marks : 35

Note : The candidates are required to attempt **one** question each from Sections A and B carrying 10 marks each and the entire Section C consisting of 5 short answer type questions carrying 3 marks each.

SECTION—A

1. State the difference between Home language and School language. What is the role of Mother tongue in learning a Foreign language? 10

2. Enumerate some linguistic principles regarding the nature of Language. Describe their Educational implications. 10

SECTION—B

3. What are the different types of Grammar? Which method do you suggest for teaching Grammar in Secondary Schools? Justify. 10

4. Discuss in detail the mechanics and methods to teach Reading to beginners. 10

SECTION—C

5. Answer the following questions : 3×5=15

   (i) Importance of the Role playing and Dramatization in English Classroom.

(ii) Write two major differences between Bilingual method and Grammar translation method.

(iii) Explain the term Phonetics with one example.

(iv) What are the merits of Loud and Silent reading?

(v) Write two activities to develop Listening skill of Class VI students.

Roll No. .....

Total No. of Pages : 2

PC 12713-N

K-1/2111

TEACHING OF COMPUTER SCIENCE–1104 &1105T Opt. (x)

Semester- I

Time Allowed : 1½ Hour] [Maximum Marks : 35

Note :- The candidates are required to attempt *one* question each from Sections A & B carrying 10 marks each and the entire Section C consisting of *five* short answer type questions carrying 3 marks each.

SECTION—A

1. Explain the meaning and importance of computer science. Discuss the applications of computer in education.
2. What is the difference between Curriculum and Syllabus ? Explain the principles of curriculum construction in the subject of computer science.

SECTION—B

3. What are the qualities of good text book in Computer Science ? How will you evaluate a text book in computer science ?
4. Describe the different qualities of a computer science teacher at secondary school stage.

SECTION—C

5. Write short notes on the following :-
   (i) Aims of teaching computer science at secondary stage
   (ii) Professional growth of computer science teacher
   (iii) Needs of writing instructional objectives in behavioural terms
   (iv) Illustrate the various stages of development of curriculum in computer science
   (v) Write a short note on utility of text-book for a computer science teacher.

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ: ਪਰੀਖਿਆਰਥੀ ਭਾਗ ੳ ਅਤੇ ਅ ਹਰੇਕ ਵਿਚੋਂ **ਇੱਕ-ਇੱਕ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨ, ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 10 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ ੲ ਵਿਚਲੇ ਸਾਰੇ 5 ਸੰਖੇਪ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ, ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 3 ਅੰਕ ਹਨ।

ਭਾਗ—ੳ

1. ਕੰਪਿਊਟਰ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਅਰਥ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਮਹੱਤਵ ਵਿਚਾਰੋ। ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿਚਾਰੋ।
2. ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਅਤੇ ਸਿਲੇਬਸ ਵਿਚਕਾਰ ਕੀ ਅੰਤਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ? ਕੰਪਿਊਟਰ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਦੇ ਨੇਮਾਂ ਦਾ ਉਲੇਖ ਕਰੋ।

ਭਾਗ—ਅ

3. ਕੰਪਿਊਟਰ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਚੰਗੀ ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਕੀ ਗੁਣ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ? ਕੰਪਿਊਟਰ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਤੁਸੀਂ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਿਵੇਂ ਕਰੋਗੇ ? ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ।
4. ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ ਪੱਧਰ ਤੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਉਲੇਖ ਕਰੋ।

ਭਾਗ—ੲ

5. ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ :
   (i) ਸੈਕੰਡਰੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਅਧਿਆਪਨ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਵਿਚਾਰੋ।
   (ii) ਕੰਪਿਊਟਰ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਦੇ ਪੇਸ਼ਾਵਰੀ ਵਿਕਾਸ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
   (iii) ਵਿਹਾਰਵਾਦੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਅਧਿਆਪਨੀ ਮਨੋਰਥਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਵਿਚਾਰੋ।
   (iv) ਕੰਪਿਊਟਰ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਪੜਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
   (v) ਕੰਪਿਊਟਰ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਲਈ ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਉਪਯੋਗਤਾ ਸੰਬੰਧੀ ਇੱਕ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।